

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft., félévre 2 ft., negyedévre 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köznyelvelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a várba küldendők.

Mit szólnak a régiek és mit szólhatunk mi a vallás szükségéről?

„Di multa nequeit dederunt Hesperiae mala luctuosae.”
Horatius.

(Folytatás.)

Ha már a pogányok eredeti tisztaságától megfosztott vallásukat oly nagyra becsülték, hogy azt minden rend eszközüil, alapjául és kelléküil tarták; ha ők már a közjólét legszilárdabb biztosítékát a vallásban keresték és fel is találták: mit mondhatunk mi napjainkban az égből eredt, tiszta ker. vallásról? Minő hatást tulajdoníthatunk magasztos erkölcs-szabályainak és hitcikkelyeinek a társadalom- és annak egyes tagjaira? Annyit előre is állíthatunk korunk egyik kitűnő írójával, hogy „a vallás, mint maga az ember végrendeltetése, legfőbb javunk: mert ez az igazság tanítója a hit által, az erény támasza és teljessége a szeretet által, a remény által pedig, melyet nyújt, a legtisztább örömvigasz és kimondhatlan nyugalom forrása.” De ebből kiindulva s a mindennapi tapasztalatból beszélve még többet is mondhatunk. Kimondhatjuk ugyanis azon igazságot, hogy az, ki a ker. vallást elveti, elvette egyszersmind az igazságot, az erényességet, a benső nyugalmat, megzavarja a közbiztonságot, földulja az erkölcsi rendet: mert csupán az értelmesség, a tudományosság- és műveltséggel dicsekedő emberi ész soha sem volt képes, és nem is lesz, ama közjavakat vallás nélkül az emberiség boldogságára biztosítani.

„Némelyek“ — mondja Rousseau — „az erényt csupán az észre akarák alapítani, hanem én megvalom, hogy a valláson kívül semmi erős alapot sem találok az erényre, az erkölcsiségre. Az erény — mondják — a rend szeretete; jó, de kötelezve vagyok-e azon rendért szerencsém elhagyni? Megengedem, hogy ott, hol értelmiség van, rend is fog lenni, hanem azon különbséggel, hogy az igaz, a jó ember magát az egésznek, az igaztalan, rossz pedig az egészet rendeli alá magának, s magát mint egyedüli központot tekinti. Ha Isten nem létezik, akkor helyesen okoskodik az igaztalan, midőn magát egyedüli központnak tekinti.“ (Emil III.) „Isten nélkül nincs jó ember“ — mondja a pogány Seneca. Isten és az ő tiszta vallása azon két szellemi alap, melyeken az emberiség üdve és boldogsága a legszilárdabban áll; azért ki ezen két alapot

törekszik megingatni, az a közbékét, jólétet veszélyezteti. Ki megtagadja az igaz Istent, a ki kitörli kebléből az isteni hitet, reményt és félelmet, nem leend az előtt tiszteletben a világi törvény sem, nem a törvényes hatalom; nem fog ismerni az polgári jogokat, kötelességeket, erényeket; nem illem- és igazság-követelte rendszabályokat. Előtte csak a véletlenség, vak-sors, fatume világ intőzője, nem pedig egy szellemi valóságban létező mindenható Isten, ki a jót jutalmazza s a rosszat megbünteti, s épen ezért nem is ad semmit az erényre, nem tesz különbséget az erény és bűn között, nem remélhet jutalmat jóságáért, sem pedig büntetéstől nem félhet, a mely őt egykor ez élet napjának lementével, gonoszságáért igazságosan fogja sújtani. Saját magának lesz istene, bálvány; mindent önmagára viend vissza, saját akarata és előnye szerint fogja a törvényt magyarázni, fejtegetni, s ahelyett, a mely nincs az ő javára, mást fog gyártani, csakhogy kedvére élhessen e világ kellemel közepett. E földi élet után nem számít egyébre, mint a rideg sirra, ahol örökös megsemmisülés lesz osztályrésze. A halállal részére mindennek vége, azért használnia kell ez élet örömeit, el kell érnie a boldogságnak netovábbját; ennek elérhetésére kell irányulnia minden törekvésének: ez lesz az ő legfőbb törvénye, az ő legvégső czélja.

Kitöröli az istentagadó kebléből a legszentebb természeti törvényeket, a melyek helyett vad szenvedélyei után egész ellenkezőket fog kigondolni. Megromlott lelkiismerete a józan értelem után nem indulhatván, nem dobog azon legszentebb meggyőződés szerint, hogy e nagy mindenségnek, mint okozatnak, birnia kell egy legfőbb szellemi okkal, melynek öntudatos működése folytán az létre jött; s ezen legfőbb szellemi ok nem más, mint a teremtő Isten, ki végtelen bölcsesége, mindenhatósága és igazsága által föntartja és igazgatja is e világot. Nem hallja ő már szívének ezen biztató szavait: higgy, remélj, bízzál az igazságos, jó Istenbe: őt tiszteld és imádd! Hanem ellenkezőleg azt sugja megátalkodott szíve: ne higgy, ne remélj, ne félj semmit! a világ öröktől fogva van, az anyag csak egy örök fejlődési folyamaton keresztül lett világgá, „a teremtő erőt az anyag rokonsága képezi“; a világ anyaga eredet és kezdet nélkül való

örök! az „Isten“ csak egy oly szólásmód, melynek nem felel meg semmi valóság, legfőlebb a világban szüntelen működő őserő, mely azonban minden előrelátás és terv nélkül vakon működik. Az emberi ész a legnagyobb isten, ezen kívül nincs nagyobb isten, akit tisztelni, imádni és áldani kellene. Az emberi lélek csak egy pára, mely eloszlik a levegőben, mint a test a sírban, honnan nincs föltámadás. Használj tehát a jelenlévő világot, mert ha ezt elveszted, mindentől kifogytál, minden örömtől, minden gyönyörtől örökre elmaradtál!

Nincs többé a hitetlen keblében helye eme legszentebb isteni és emberi parancsoknak: „szeressed felebarátodat, mint önnömagadat“; „ne lopj“, „ne ölj“, „ne paráználkodjál“, „hamis tanúságot ne szólj felebarátod ellen!“ Hanem ellenkezőleg ezek megkövült szívének kárhuzatos szabályai: Gyüldöld teljes szivedből embertársadat, ha boldogabb, ha szerencsésebb, mint te, s törekedjél arra, hogy szerencsétlenségének előidézésében teremts magadnak jólétet, boldogságot! Csáid meg, rabold meg felebarátodat! Gyalázd, rágalmazd őt, öld meg jó hírében és nevében, ha saját előnyödre a fölfödözés és büntetés veszélye nélkül teheted! Élj kényed-kedved szerint a kéjek özönében, kéjvágyadat elégtisd ki mindenben! Csábítsd el az ártatlanságot, vesztegesd, mételeyzd meg az ifjúságot, szakgasd szét a házasság legszentebb kötelékét! Akik ezekben akadályul szolgálnak, tedd azokat bármily módon ártalmatlanokká! Ugy sincs sem Isten, sem halhatatlanság, sem mennyország, sem pokol, sem jutalom, sem büntetés! Fartsd magad előtt legfőbb szabályként, hogy jó rád nézve az, ami hasznos, rossz pedig az, ami neked kárt okoz, másnak sorsával ne törődjél, csak a tiéd jól menjen!! Vesszenek, avagy nyomorogjanak embertársaid ezrei, csak önérdeked legyen előmozdítva, azok okos felhasználásával; cselekvéseidnek egyedüli és kizárólagos mértéke legyen alanyi érdeked, mert a jót örök jutalomért, vagy önmagáért tenni — nevetséges dolog. Nincs az ember fölött semmi objectív értékű és kötelező erkölcsi törvény, csak a rendőrséggel való összetűzéstől kell őrizkedned, de a tömeg babonáságaitól nem kell tartanod!

Ime az Istenből elszakadt emberi szellemnek mély sülyedése! Hol van egy erkölcsileg annyira megromlott társaság, melynek tetszésére lehetnek az ily szellemű, emberképet viselő s vadállatoknál is alábbvaló egyének? Nem rohan-e a bukás gyászos örvényébe az olyan ország, nemzet, mely keblén megtűri eme gyötrő és vérszopó vámpirokat, sőt ami több, őket a törvény oltalma alá helyezi? Mikép biztosíthatja az állam az ilyen erkölcsi szabályokat követő szörnyek ellen a közbizalmat, közös hűségét?

Oh, valóban mily sokat félhetnek az országok az olyan elfajzott gyermekeiktől, kik nem félik többé a mindenható igazságos Istent! Mikép lehetnek ezek előtt szentek, sérthetetlenek az ország törvényei és törvényes közegei, kik a legszentebb ellen föllázadva kivetköztek minden becsületézésből, kitöröltek keblükből minden, még a pogányok által is szentnek tartott természeti erkölcsi törvényt?

(Folyt. köv.)

„Magyar gyász.“ Irta Etédi Sámuel Márton.*)

(Irodalomtörténeti tanulmány.)

Irta Dr. Fülöp Adorján.

„Távozz vig Thalia kedves játékkal,
Menj Terpsicoréhoz mulatni lantoddal,
Félre szép Erató szerelmes csókokkal,
Te is Euterpe Lezbosi sípoddal.

Repülj Uránia magad is az égre,
(Különben sincs gondod e földi inségre)
Gyászos Melpomene jövel segítségre,
Siess te is Clió czéloom vinni végre.

Veletek kívánom titkaim közleni,
Mert csak ti tudjátok pennám vezérteni,
Akarok egy gyászos Hazát éneklelni,
Kiért Biblis sem győz már könyet ejteni.“

Igy kezdődik egy a 18-ik században az irodalomban a Dugonics és Gvadányi megindította népies irány hatására született s nem finom izlésű korában bizonyosan eposznak hirdetett szellemi termék. Az irodalomtörténész, ki a nemzet szellemi fejlődésében csak azon hatalmasabb s a nemzet szellemi életébe mélyebben benyúló mozzanatokot vizsgálja, melyek általános műveltségében, a fölfelé való emelkedésben egy-egy lépésül szolgálnak, összpontosító törekvésében a minorig gentium vágyakozásainak szellemi szülőit nem mindig veheti tekintetbe. Nem különösen akkor, ha létezők csakis névleges értékkel bírnak az irodalomtörtélemben. De a részletek tanulmányozója előtt a még oly csekélynek látszó jelenségek is figyelemre méltók, a korrallal való összefüggés miatt; főképp, ha a bírálat alá vett műnek irányából, s a rajta előmlő korszellemből oly a jövőre kiterjeszkedő hatást is tüntethetni fel, mely egyes jelesre tompítólag hat vala, vagy amelyből csak a legmélyebb pszichológiai vizsgálódás tud csak a csenevésznek látszó csirában oly erőt megismerni a magban, amely, mint egy elveszett gyöngye ér, nem vélt heílyen s időn gazdag forrásként bugyog fel. Etédi Sámuelnek korántsem tulajdoníthatni ily nagy jelentőséget, de a közelebről való vizsgálódást több oknál fogva igényli. Igényli első sorban, mint egy nagy szellemnek oly epigonja, mint aki csak külső kicsinyességekben vélte a való történelmi szellemet költőileg visszatükrözni; mint egy hatalmasan működő irány oly tagja, ki a hatást a külsőből meríté, önlelke hivatászerű késztetése nélkül.

E művének beosztása sem olyan, amely műszerkezetre engedne következtetni; sőt csak futólagos áttekintés is meggyőz arról, hogy a beosztásban, s így a műszerkezet egy lényeges részében önkényes. Önkényesnek nevezhetnők akkor, ha e beosztással önállóság, akár a klasszikai, akár a népies epos felé való hajlás mutatkoznék; de midőn e beosztás, eleve is megmondható, nem egyéb, mint a nagyobb szabású elbeszélő daraboknál mintegy hagyományosan követett

*) Teljes címe: „Magyar gyász, vagyis II-dik Lajos magyar királynak a mohácsi mezőn történt veszedelme, melyet gyenge tehetsége szerint versekbe kívánt szedni egy nemzete romlását kesergő nemes magyar. E. S. M. Pesten, Landerer és Heckenast könyvműhelyében.“

krónikai szokás:*) szükkörű felfogásra mutat. Már maga a bekezdés, melyet invocciónak semmiképp sem nevezhetni, tudománykodó verselgetés, a görög és római mythologia üres alaki alkalmazásával: az akkori diákos nevelés formaszerűségének lépten-nyomon az undorodásig szembeszökő példája. De az is furcsa tünemény, ha a költő egy epos, egy nemzeti hősokeket dicsőítő ének tárgyává oly eseményt, vagy esemény-cyclust vesz fel, hol még a hősök halántéka körül fűzhető dicsőszoru is gyászfényvel van fonva! Liszti László volt e tekintetben előzője, s aranyos rákosi Székely Sándor követője. Egyikök sem tudva a szerencsétlenül választott tárgyat művésziesebb kivittel feldolgozni. Etédi Sámuelnél a tárgyválasztás egyenesen Liszti hatására történt, de nyilván más czélzattal. E czélzat ugy előadásából, mint verselése módjából kitűnik, és nem más, mint a népies, a népiesre való törekvés. Gyászos emlékként tűnhetett fel lelke előtt a vész, s ezt ügyekezett a Lisztiéhez képest az akkori nemzet, ma sokkal inkább nép számára érthetőbben, népiesebben előadni. De az előadásmódban saját diákos „én”-je sokkal inkább előtérben van, hogysen a tisztán népiesnek bárhol csak legkisebb nyomára is találhatnánk. Olyan ez, mint annak a körnek beszédje, melyet Csokonai néhol még a pajzánságon tulcsapongó Muzsája láttatni enged: — v u l g a r i s. Érthetőségbe, a kifejezések és mondatszerkezetek közönséges voltába helyezi a népiességet. A népiesség pávatollai, de nem népies szellem. Oly sajátágok pedig, melyek az előzőtt kor krónikai virtuozitására mutatnának, korántsem ezek utánzóitai, hanem egyenesen a néptől átvett:

„... amidőn Jásont Étes kergettette,
S Absirtes tetemét nénje elhintette,
És így öcsese vérén hogy utját vesztette,
Mondják Mohács táján magát rejtegette.”

Az ily közbeszövés egyenes meghazudtolása a történelmi szellemnek, s tudatosan alkotott naivszerűségében a hangulat számbavétlenségét mutatja. Az olvasó nem kívánt egyebet mint eseményt, hiányozván egy nemzet nagy tömegét jellemző szépízlés: az író pedig kora izléséhez képest ilyenekben vélt elismerést szerezni.

A bekezdést illetőleg idéztem sorok élénken emlékeztetnek Zrínyi „Szigeti veszedelm”-ének bekezdő soraira:

„Én, aki azelőtt ifjú elmével
Játszottam szerelemnek édes versével,
Küzködtem Viola kegyetlenségével:
Mostan immár Mársnak hangosabb versével
Fegyvert s vitézt éneklek....”

Ez tömött, ha mindjárt nem is eredeti. Etédi azonban, midőn épügy őrzi a „víg Thaliát”, mint Zrínyi ifjú elméjének szerelmi gondolatait, terpszkedik. Folytatólag pedig „A versirónak készületében” és „A magyar nemzetről közönségesen” szólván, nem Zrínyit utánozza, hanem Liszti, mert itt az eszmét kidolgozottabb találja fel. Liszti így ír:

„Bár csak az Delosban
Vagy ama Paphosban
Születésem lett volna!
Latona emlőin
S édességes tején
Felneveltettem volna!
Grineum erdőben
S zöldes ligetben
Ölben vitettem volna!

Diana nyilait
S hatható czidáit
Ha kezemben vehetném!
És iskolájában
Vagy muzeumjában
Bár csak kevéssé lépném!
Sokkal szebb s ékesebb
És kellemetesebb
Verseim énekelném.”

A gyenge eredetinek változtatott mása így van Etédinél:

„... nem bírok Gyöngyösi eszével,
Sem a boldog Horváth nagy tehetségével,
Ki Márót előzi sokképen versével,
És él Hunyadinak emlékezetével.

Mert a Várnai vért bölcsen énekelte,
Rigó-mezejét is szépen lefestette:
De a mohácsi gyászt minthogy nem szerette,
Beteges Mrzsámnak nyakába vetette.

Vajha bölcs tollát is által adta volna!

De én Parnassusnak csak oldalát látom,
Apolló is immár lett színes barátom:
Azonban nyavalya rontván mellem s hátom,
Sok kinaim között szám csak jajra tátom.”

(Vége köv.)

TÁRCSA.

R a n g é s v a g y o n.

— Elbeszélés. —

[Vége.]

V. Lakadalom és végszó.

18... év február 8. volt. Fecsediek a szenvedések sulya alatt megtörve — türelmetlenül vártak e napra; mert Gábor ur ekkorra ígért látogatást. — Csakugyan nem csalódtak.

Fecsedé Gábor ur 10 órakor délelőtt már megérkezett Fecsedre. Bu és bánat tengerét látá magafelé özönlenni, midőn Fábán feleségével eléje jött. Ő azonban teljes vidámságot mutatott, arczán a részvét vagy szomorúság legkisebb jele nélkül. Alig érkeztek be a házba, ezer kérdés ostromolta őt: mikor halt, hogy halt, miben halt, mik voltak Janka utolsó szavai? — Ily kérdéseket intézének Fecsedé és neje Gáborhoz.

Félre e kérdésekkel! — kiált Gábor. — Nem lámentálni, nem szomorúságokat beszélni jöttem. Nekem nincs okom ezekre. Farsang van, vigadnunk kell!

*) Lásd Thaly: „Adalékok a Thököly- és Rakóczy-kor irodalomtörténetéhez.

De az Istenre, — vág közbe Fecsediné — ne legyen oly részvétlen. Ha minket nem sajnál, talán sajnálja Jankát, kit tudtunk szerint annyira szeretett.

S kit ti elkergettetek hazulról — szól csipősen Gábor ur.

Oh, igaz, mi elkergettük, — sohajt Fecsediné — s ő talán épen bujában halt meg; oh, kérem, szóljon valamit róla!

Ő jól van, ő boldog — felel Gábor ur.

Ezt hiszem, — szól közbe Fecsediné — mert ő tiszta, ártatlan volt, mint angyal. Ha mi elűztük házuktól, az Ur kedvesen fogadta az égiek hazájába.

De Gábor ur, ne kinozzon többé — szól szenvedélyesen Fecsediné. — Tudja, mennyire kíváncsi a szív mindenre, mik egy kedves halottjával az utolsó percben történtek. Oh, szóljon valamit Janka haláláról.

Most nem tanácsos hozzatok halálról szólani. Hisz, ugy is látom, mennyire szomorkodtok: hanem beszéltek oly dologról, mely, tudom, nektek is örömet szerez.

Oh, de mi lehet az, — sohajt Fecsediné — mi bunkat és bánatunkat örömmre változtatná?!

Én jó doktor vagyok — felel kedélyesen Gábor ur. — Én tudok számotokra olyan receptét ajánlani, melyet, ha elfogadtok, meggyógyultok szomorúságtokból.

Látszik, hogy nem volt gyermeked — szólt mérgesen Fecsediné ur. — Ha veled is annyi baj történik, ha annyi fájdalom gyötör, te sem így beszélsz.

Igazad van. Ném volt gyermekem, de lett — szól F. Gábor. — Atyja lettem egy kedves gyermeknek, kit szülei elűzték házuktól. Én őt felkaroltam... Ez a ti leányotok, Janka.

Atyja lettél, — jegyzi meg Fábián ur — de el is temetted.

Eltemettem — erősíti Gábor is — és mégis él... Vagy nem látjátok, hogy az udvarotokon van? Nézzétek!

Fecsediné és Fecsediné boszankodva hallgaták az örületeseznek látszó kifakadásokat, midőn az ajtó megnyílt és egy csinos mintegy 25 éves fiatal emberrel maga Janka lépett be... — —

Mik ekkor bekövetkeztek, azokról sem toll, sem ecset, semmi sem adhat hü képet.

Szülő és gyermek egymás nyakába hullva, sirtak — de valódi örömkönyeket.

A nyelv nem szólott, csak szíveik beszéltek — forrón és hevesen dobogva.

E jelenet sokáig tartott. — — —

Gábor ur volt, ki először is beszédhez kezdett: Nézzétek, — Fecsediné F. és nejehez fordulva — tekintetek e fiatalokra! Ezek szeretik egymást. Ne vonjátok el tőlök szülei áldástokat!

E pillanatban Janka és a fiatal a szülék előtt térdre hulltak...

És a szülék mintegy önkénytelenül elrebegék fölöttek az áldást: „legyetek boldogok.“

Ez áldást három hét múlva lakadalom követte.

Szülék és Janka most boldogok... — — —

* * *

Végző gyanánt s e fejezetben leírtak felvilágosítására tudnunk kell a következőket:

Fecsediné Gábor ur, midőn Márton bátyja vagyonának részörököse lett, nemes gondolkodásának és szíve szeretetének igen szép jelét adta. Egy árva fiut, névszerint Kinodí Károlyt, gondviselése alá vett; ezt neveltette, taníttatta, jogtudományok hallgatására küldötte, még pedig Bécsbe, hol jogtudori oklevelet nyerve, később Z. megye legtekintélyesebb ügyvédjeinek egyikévé vált — — és Fecsediné Gábor örökösévé.

Janka gyakran járogatva nagybátyjához, a két fiatal kezdetben a barátság, később pedig a legforróbb szerelem által a legbensőbbben összefűződtek.

Szerelmük kezdetben titkos volt; de midőn Janka a szülei kényszer folytán nagybátyjához ment, a titok nyílt dolog lett. A két fiatal fedezte fel az öreg ur előtt, hogy egymást szeretik.

Gábor ur ezt nem ellenezte, sőt örvendett; hogy pedig Janka szüleit is az ügynek megnyerje, cselhez folyamodott.

Ugyanis, bár nem valának neki valami nagyszerű lélektani ismeretei, de a gyakorlati élet mégis megtanította azon igazságra, hogy a szenvedések, kivált a szív és lélek csalódásai nagy hatást szoktak lényünkre gyakorolni. Jankáról szóló gyásztudósítását ép e tudatától vezéreltetve — tervezte. A terv jól sikerült. A gyászhir lesújtása s a hirteleni kiábrándulás meglepetése nem téveszték hatásukat. Kimondák az áldást: „legyetek boldogok.“

Ekként lett Fecsediné Janka Kinodí Károly ügyvédné.

Ekként Fecsediné Fábián s neje is elérték, amit kívántak: rangot és vagyont. Mert Kinodí híres ügyvéd levén, a megyében nem kis szereplő volt — és örököse levén Gábor urnak, ép annyi vagyona volt, mint mennyit neje is örökölt. De mi minden rang- és vagyonnál értékesebb: házasságuk alapja a szeretet. Ettől áthatva boldog életet élnek a szülei háznál Fecsediné, hová Gábor urral együtt átköltöztek, s most vigan regélnek a multról.

K. Prótás.

Kisebb közlemények.

— A sz.-udvarhelyi rom. kath. leánynövelde ünnepele jan. 18-án szép eseményt képezett. A növelde igazgatónöje özv. Lakatos Jánosné ugyanis a székesfehérvári kiállításon taplómunkákért bronzéremet, maga a növelde pedig különféle munkákért a deési kiállításon kitüntető okmányt nyert. Mindkettőt a főispán Demeter Endre iskolaszéki elnök, Török Albert, Györfi Titus, Szabó Dénes és Daróczi János iskolaszéki tagok jelenlétében nyújtotta át emelkedett szellemű beszéd mellett.

Lakatos Jánosné a bronzérem átvételénél benső érzésből fakadt szavakkal köszönte meg a kitüntetést, különösen hangsúlyozván azon örömét, hogy szerény munkásságával sikerült neki egy eddig figyelemre sem méltatott anyagot oly iparirányban földolgozni, mely nemcsak a hazában, hanem a külföldön különlegességénél fogva figyelmet keltett s elismerésre talált.

Az ünnepélyes átadás megtörténtével a valóban lelkes tevékenységű I. a k a t o s n é újabb meglepetést szerzett a jelenlevőknek, az intézet két szobájában a leánykák munkálataiból csinos kiállítást rögtönözvén s több növendékkel szavaltatván s zongorán játszotván. Kívánjuk, hogy Udvarhelymegye culturalis előnyére s a város díszére minél szelbenn virágozzék az intézet.

— A szebenmegyei r. kath. tanítóegyletnek 1879-ik évi deczemberhő 29-én tartott közgyűléséről. Jelen voltak: Roszkosni Elek, teréz-árvaházi igazgató mint korelnök, Schnabl Ferencz zárdai igazgató és hitoktató, Bakk Endre vizaknai lelkész, Szöcs János áll. gymn. hitoktató, Pfalcz Károly orlái lelkész, Ágoston Lajos külvárosi lelkész és hitoktató, Steinicz Ede belvárosi segédlelkész és hitoktató, Hymler András vizaknai tanító, Orelt Lajos és Horváth Miklós belvárosi állami tanítók, Bittermann Ágoston, Baróti János és Dopnik József belvárosi kath. főelemi tanítók, Dimitrovics Ferencz, Szánthó Mihály, Dománjancz Péter, Thomándl József és Szász Károly kir. kath. teréz-árvaházi nevelőtanítók.

Részint a távolság, de legfőképp a 18 foknyi hideg következtében úgy helyből, mint a vidékről többen nem jelenhetének meg; de ezek írásban jelenték be, hogy rendes tagul belépnek: ilyenek: Vigandt János szentágothai lelkész, Simon Jenő fogarasi zárdafőnök és lelkész, Heller Frigyes fogarasi tanító, Horst Mari fogarasi tanítónő, Meisler Vincze holczmányi lelkész, Gubicza Károly orlái tanító, Gárbera Ilka vizaknai tanítónő, G. Ligetkuthy Blanka, Lubinszky Berta és Lubinszky Emilia belvárosi állami tanítónők.

Az árvaházi templomban tartott ünnepélyes isteni tisztelet és „Veni sancte“, továbbá az árvaházi növendékek által a misén előadott gyönyörű latin quartettek meghallgatása után az árvaház vizsgatermében gyűltünk egybe, hol Roszkosni Elek korelnök fenkölt, szép és valódi tanulmányon alapuló, s mindnyájunkat elragadó ékesszólással tartotta korelnöki megnyitóját, melyben rövid visszapillantást vetve egyletünk szervekedésének eddigi munkálataira, s felemlítve egyletünk életének legfőbb mozzanatait, ismételten hangsulyozá, hogy most tőlünk függ azokat fejleszteni; hangsulyozá, hogy a tan- és nevelésügyet nagy bölcseséggel felkaroló s az ez irányu áldozatokban határt nem ismerő kegyelmes főpásztorunk ó nagyméltósága és a nméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. k. minster ur által megerősített és a tagok között már szétoztott nyomtatott alapszabályaink értelmében egyletünk célja nem más, mint a hazai nevelésügy fejlesztése, önképzés s ezzel kapcsolatban a tanítói kar szellemi és anyagi tekintélyének emelése és egyes tanítók anyagi helyzetének az iskolafentartókhoz intézett javaslatok és kérelmek általi előmozdítása. Akik azt hiszik, hogy egyletünknek más — az egylet tekintélyével meg nem egyezhető — céljai volnának, nagyon csalatkoznak.

Felemlité korelnök ur, hogy a néptanítóknak és népnevelőknek vannak közös érdekeik, vannak magasztos és nehezen megoldható feladataik. Hiszen hi-

vatásuk az, hogy a nemzet fiatal sarjadékait neveljék és tanítsák, hogy szunyadozó testi és lelki tehetségeiket fölébresszszék és kifejtsék, hogy sziveiket s elméiket fogékonyrá tegyék minden szép és jó, minden nemes tett és erény iránt; szóval, hogy őket a társadalom, a haza öntudatos és hasznos tagjaivá neveljék. A néptanítók és népnevelők feladata a nemzetet az erkölcsi és szellemi műveltség minél magasabb fokára emelni, a nemzet jövőndő dicsőségének és nagyságának biztos alapjait megvetni. S ha ez így van, — kérdé korelnök — ki kételkedhetik benne, hogy a néptanítók egyesülése a közös érdekek előmozdítására, a magasztos feladatok megoldásának könnyebbitésére áldásos és szükséges? Vajjon nem egyesületekben szövetkezve közölhetik egymással tapasztalataikat? Nem tágul-e ismeretkörük a kölcsönös eszmecsere utján? Nem fokozódik-e buzgóságuk a kartársak által nyújtott példán? Nem nő-e lelkesedésök az együttlélt édes melegében? Korelnök mindig úgy volt s úgy van meggyőződve, hogy a néptanítók egyesülései hasznosak, hogy működésük nem maradhat siker nélkül. Ezen erős meggyőződése volt oka annak, hogy egyletünk megalapításán közreműködni kötelességének ismerte. Nem a dicsvágy, nem a feltűnési viszketegség, nem az élvezetvágy, hanem a közjó előmozdítása indították őt a kezdeményezésre: ily értelemben kérte korelnök a közgyűlést, hogy az egylet magasztos célját szem előtt tartva, vegye az ügyet pártfogásba, és sziveskedjék higgadt tanácskozás alapján az egyletet annak rendje szerint szervezni. Végre azon bizalomért, melylyel korelnökké történt megválasztása által őt megtisztelő, forró köszönetet mondva, azon szívből fakadó ohaitással mondott le korelnöki tisztéről, vajha Isten ezen egyletet, s annak minden egyes tagját megáldani kegyeskednék, hogy a népnevelés ügyében teendő fáradozásunkat mindig a legszebb siker koronázná!

Az éljenzéssel és köztetszéssel fogadott s itten csak vázlatosan közölt megnyitó és beszámoló korelnöki beszédet a közgyűlés jegyzőkönyvbe határozta iktatni. Ezután korelnöknek az egylet érdekében tanusított buzgó, önzetlen és teljes odaadással párosult fáradozásainak elismerésül a közgyűlés jegyzőkönyvileg szavazott köszönetet.

Felolvastatván az utolsó közgyűlés jegyzőkönyve, megalakult a szavazatszedő bizottság. Elnökké megválasztott az annyira köztiszteletbeu és szeretetben álló Roszkosni Elek teréz-árvaházi igazgató; alelnök lett Orelt Lajos belvárosi állami tanító; magyar jegyző lett Szász Károly teréz-árvaházi tanító; német jegyző lett Bittermann Ágoston belvárosi kath. főelemi tanító; pénztárnok Horváth Miklós állami tanító és könyvtárnok Szánthó Mihály árvaházi tanító. A o tagu bizottságba választottak: Roszkosni E., Orelt L., Szász K., Bittermann Á., Bakk E., Baróti J., Falz E., Thomándl J. és Lubinszky Emilia.

Roszkosni Elek meleg szavakban megköszönvén úgy a maga mint tisztársai nevében a közgyűlés szives bizalmát, felkéré a közgyűlés figyelmét a még tárgyalandó pontokra.

Huszonöt tárgy került tanácskozás elé, melyekből felemlítendő, hogy határozottatott kegyelmes főpásztorunk ő nagyméltóságának egyletünk létrehozásában eddig is tett kegyes pártfogásáért jegyzőkönyvíleg hálás köszönetet mondani. Határozottatott püspök ur ő nagyméltóságának az alapszabályokból egy diszpéndányt küldeni, továbbá alázatteljes tisztelettel felkérni ő nagyméltóságát, miszerint kegyeskednék egyletünk fővédnökségét elvállalni. — A közgyűlés maga kebeléből egy küldöttséget bizott meg, mely küldöttség személyesen adia át ő nagyméltóságának a diszpéndányt, azután kérje fel alázatosan a fővédnökség kegyes elvállalására s üdvözölje egyszersmind egyletünk nevében ő nagyméltóságát az ujév első napján. — Megbeszélte az alapító, rendes és pártoló tagok szerzésének módja. — A jövő gyűlés idejéül 1880. év márczius havának 17-ike tüzettett ki a központban Nagy-Szebenben. Gyakorlati tanítást Dopnik J. és Orelt L. fognak tartani, felolvasást Dománjancz P. és Szász K. tartanak.

Elnök megköszönvén a tagok szíves megjelenését, mindnyájunknak boldog újévet kívánva s az egylet áldásdus működhetésére Isten áldását kérve, bezárta az oly élénk tanácskozást.

A t. szerkesztőség szíves engedelmével koronkint közölni fogjuk fiatal, de szép reményekre jogosító egyletünk munkásságának és haladásának mozzanatait, mert meg vagyunk győződve arról, miszerint e becses lap minden tisztelt olvasója figyelemmel kísérendi oly vegyes elemekből álló megyénk kath. tanítóegyletének tovafejlődését. *)

— — — z. — — — y.

— **A középtanodai tanárképzés ügyében.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter folyó évi januárho 20-án a középiskolai tanárképzés ügyében a budapesti középiskolai tanárképző-intézet igazgatójához, Stoczek Józsefhez a következő rendeletet intézte:

Figyelembe és fontolóra véve azokat, mik a középiskolai tanárképzés jelenlegi állapotáról és rendszeréről különösen a budapesti egyetemen, s az ügynek szükséges reformjáról részint a budapesti tudomány-egyetem tanácsának 1878. évi áprilho 13-káról 740. sz. a. kelt, s a bölcsészeti kar ugyanazon évi márcziushó 21-éről 784. sz. a. kelt előterjesztését támogató fölterjesztésében, részint az országos közoktatási tanácsnak ezen előterjesztésre 1879. évi februárho 8-án tartott üléséből 21. sz. a. kelt jelentésében elmondottak: tekintetbe és fontolóra vevén továbbá a tanárképző-intézetek főnállása óta szerzett tapasztalatokat általában, s különösen az általam f. évi januárho 3-ra összehívott értekezleti megbeszélésben szakfértiak részéről is nyilvánult nézeteket s kívánalmakat: arra a meggyőződésre jutottam, hogy a középiskolai tanárképzés mostani rendszere egyáltalában nem felel meg azon czéloknak, melyek eléje kitzúve vannak, és a tanár-

képző-intézetből kikerülő tanárjelöltek tulnyomó része akár általános tanultság, akár választott szakjukban való kiképzettség, akár végre a gyakorlati ügyesség és módszeres eljárás tekintetében kevésbbé felel meg mint ohajtandó volna a leendő tanárok irányában a középiskola céljaihoz és feladatához képest jogosan támasztható követelményeknek.

A sajnós tapasztalatnak, az elérni szándékolt eredmény ez elégtelenségének több rendbeli s igen különböző természetű okai lehetnek s vannak is kétségkívül. Ez okok egy része olyan, melyeken rögtönösen s nagyobb költség és áldozatok nélkül segíteni alig lehet; egy része azonban olyan, amin igen is segíthetünk a rendszernek többé-kevésbbe beható, de tőlünk függő átalakításával.

A sikertelenség egyik oka kétségkívül a tanárképző-intézetbe belépő növendékek egy részének vagy tehetség- és a tanári pályára való hivatottság hiányában, vagy ki nem elégitő előképzettségében fekszik. E tekintetben a teendő mindenekelőtt az intézetbe, illetőleg a tanári előkészület pályájára felveendő ifjaknak az eddiginél már előzetesen is szigorubb megválogatása; azután pedig bizonyos rövidebb idő — jelesen az első évfolyam befejezése után — egy, a választott szak tudományból tartandó elő-vagy alapvizsgálat alá vetés, amelyből a növendéknek arravalósága elég bizossággal megítélhető legyen, mielőtt még az egész tanfolyamot bevégezte, mikor már a netalán eltévesztett pályáról más életpályára nehezen utasítható.

Másik oka a sikertelenségnek általában a tanárképző-tanfolyamnak módnélküli rövidege. Mig más tudományos szakpályák négy, öt, sőt esetleg több év alatt juttatják célhoz az ifjut s fejezik be annak tudományos képzését, hogy pl. gyakorló-ügyvéd, orvos vagy mérnök lehessen: a középiskolai tanárképzés egész tanfolyama három évre van szabva, melynek végén a tanári vizsgálatot leteheti s oklevelet nyerhet és reá nézve még a negyedik — gyakorlati vagy jelölti — év sem volt eddig kötelezővé téve.

E semmi tekintetben nem igazolható könnyűség és rövideg oly pályán, melyhez egyfelől nagymérvű tudományos képzettség követelményei vannak s kell, hogy legyenek kötve, másfelől amelynek jelöltjeire a középiskolai oktatás oly fontos érdekei lesznek bizva, a cél kockáztatása nélkül tovább fön nem tartható. Elhatározom azért a tanárképzés rendes tanfolyamát négy évre emelni fel, még azonfelül kötelezőleg toldani meg az ötödik gyakorlati évvel, melyet a jelölt akár a tanárképző-intézet gyakorló-iskoláján, akár valamely középiskolán mint próbaéves tanárjelölt, akár végre valamely külföldi egyetemen vagy tanárképző-intézetben tölthessen.

Egy további oka a siker elégtelen voltának a tanárjelölti vizsgálatok helytelen beosztásában fekszik. Eddig a jelölt az elő-vagy alapvizsgálaton az elméleti tanszakokból, jelesen a nevelés- és oktatástanból vizsgáltatott meg, mielőtt választott szaktudományát befejezte s abból megvizsgáltatott s mielőtt gyakorlati képzést nyert volna. Fordított rendnek tűnik fel előttem

*) Oly szívesen fogjuk venni az egylet mozzanatairól szóló értesítéseket, mely nagy érdekléssel viseljük az e nemű mozgalom iránt, s mely nagy fontosságot tulajdonítunk a tanítói egyletek létesülésének és működésének a kath. nevelészet és tanítási közszellem öbrödése szempontjából. S van is reményünk, hogy az e y jó auspiciumnak s lelkesedés közt szervezett szebenmegyei egylet sikerrel fogja valósítani a magasztos czélt, s megoldani a szép feladatokat. Legyenek üdvözölve s neves czélú egyesülés pályáján. Szerk.

valamely szaktudomány módszertanából vizsgálatot tétetni azzal, aki még azon szaktudomány anyagát sem bírja teljesen, sem a módszeres tanításban magának semmi gyakorlatot nem szerezhethet.

Elhatároztam ennél fogva a tanárképző-intézetben a vizsgálatok új rendjét olyképen állapítani meg, hogy:

1. az első tanév végén a növendék választott szaktudományából, és pedig úgy fő-, mint mellék tárgyból elővizsgálat tartassék, mely a középiskolából hozott s netalán elégtelen és hézagos képzettségének az első tanévben kipótolt hiányai folytán főleg annak megítélhetésére legyen irányozva, vajjon várható-e általában a növendékektől, hogy a tanári pályán és különösen választott szakában, tehetség és kellő szorgalom mellett, a megkívántató eredményt fogja a tánfolyam befejeztével fölmutathatni;

2. a négy éves tanfolyam befejeztével lesz leteendő a szakvizsgálat mind a fő-, mind a mellék tárgyból;

3. végre a gyakorlati év befejeztével bocsátatik a jelölt a tulajdonképeni tanképesítő vizsgálatra, melynek tárgyai a nevelés- és oktatástan, a gyakorlati tanítás, szaktudományaiból tartandó próba-előadással, a magyar nyelvből és irodalomból tartandó szó- és írásbeli vizsgálat s végre a bölcsészet, mely eddig szintén az elővizsgálat tárgyát képezte.

Ezek azok a reformok, melyeket a tanárképzés jelenlegi módjának és rendszerének teljes es gyökeres átalakítása nélkül is létesíthetőnek tartok, s mivel azokat már a jövő 1880—81. tanév elejétől kezdve életbe is kívánom léptetni, felhívom (czímet), hogy azoknak életbeléptetése, jelesen a tanítási és vizsgálati rendnek ezekhez képest szükségessé válandó új beosztása, valamint a tanárképző-intézetet már megkezdett ifjakat illetőleg az átmeneti intézkedések iránt, az intézetben működő tanárok meghallgatásával, terjeszsen elem részletes tervezetet.

Meg vagyok győződve, hogy tanárképzésünk teljesen csak akkor fog céljának megfelelni, ha egyszerűs mind bealakással is lesz egyesítve, ami egyfelől a növendékek folytonos felügyelését s ugyszólván nevelését, másfelől azoknak a tudományos önképzésben való közvetlen vezetését és irányozását s önmunkásságuk ellenőrzését is lehetővé teendi, de mivel egy ily bealakás létesítése tetemes költséggel jár s több helyiséget és tanerőket, felügyelőket stb. is kíván, ennek életbe léptetése, egyebektől eltekintve, nem csekély pénzügyi nehézségekkel is jár.

Rajta leszek ugyan, hogy e nehézségek is mielőbb a lehetőségig elháríttassanak, de ennek bekövetkeztétől nem kívánom felfüggeszteni a nagyobb és költségesebb berendezés nélkül is létesíthető reformokat; s épen azért várom el (czimtól) a fentebb érintett javaslatot kellő időben arra, hogy még jelen tanév befejezte előtt a jövőre szükséges intézkedésemet megtehessem, ugyszintén arra nézve is, hogy a tanárképző-intézetbe fölveendő ifjak az eddiginél szigorubb és

több biztosítékot nyújtó megválasztására nézve minő eljárás volna követendő.

Kelt Budapesten, 1880. jan. 20-án.

Trefort Ágoston, s. k.

Irodalom.

— „Ujabb elbeszélések“ Maszlaghy Ferencztől. Korunkban mindenki találgatja azon módokat, melyeken az elbetegesedett társadalom sebeit gyógyíthatni lehetne, de kevesen vannak, kik siránkozó jajongásaik mellé még egy kis vállalkozási szellemből folyó tényeket is adnának, vagy ott keresnék a bajt, hol az valóban van. Pedig könnyen megtalálhatnák. A baj legveszedelmesebben abban jelenkezik, hogy a társadalmi tagok rossz olvasmányokban keresnek élvezetet, különösen pedig rossz irányu regények és elbeszélések kapós képzelmeivel s elveivel vannak saturálva. Az elenszert tehát nem egyébben, hanem ezekkel ellenkező jó irányu olvasmányokban kellene nyújtani. Maszlaghy Ferencz újabb elbeszéléseiben ezen czélt tűzte maga elé, s úgy kellemes irányával, mint megragadó tanulságaival elismerést érdemlő módon törekedett is annak elérésére lépést tenni s másoknak is e téren jó példát mutatni. Azért olvasóink figyelmét ezen elbeszélésekre kiválólag fölhívjuk s terjesztését ajáljuk. Megrendelhető szerzőnél Esztergomban.

— Felhívás. Mindazon t. cz. könyvkiadók, kik tömegesebb megrendelésnél kedvezményár mellett hajlandók kiadványaikat elárusítani, tisztelettel felkéretnek az illető mű példányszáma, szerzője, czíme, tárgya, alakja, lapszáma, megjelenési helye és ideje, eredeti és kedvezményára megnevezését alulírottal tudatni. Pécsent, Szciztovszky-tér 20. sz. D v o r z s á k J á n o s, áldozár.

A napi események köréből.

— A magyar egyházi festészet lendítése czéljából a vallásalap terhére ő felsége által engedélyezett idei javadalomból következő pályázatokat és jutalomdíjakat hirdet a m. egyházi festészet emelése tárgyában alakított bizottság. A színvázlatokra. Névszerint 1. ször a budapest-lipótvárosi kir. katolikus főgymnasium kápolnája részére festendő szt. Ágoston mint egyházatyát ábrázoló oltárképnek színvázlatára. 2. A budapesti angol kisasszonyok temploma részére „Órangyal“-t ábrázoló oltárkép színvázlatára. 3. A porvai rom. katolikus plébánia-templom részére a „Szentlélek eljövetelét“ ábrázoló oltárfestmény színvázlatára. A vázlatok f. é. márczius 15-ikéig a bizottság titkárához (Keleti Gusztáv urhoz, Budapest sugárut 83-ik sz. a.) küldendők, s az orsz. képzőművészeti társulat tavaszi kiállításában közszemlére lesznek kiállítandók. A pályázatra beküldött vázlatok abszolút műbecscsel bíró 3 legjelesbjének odaitelendő pályadíjak 200, 150 és 100 frtból állanak. Az első díjjal kiüntetett pályanyertes mű szabad alku vagy a bizottság közbenjárása utján megállapítandó tiszteletdíjért kivitelre meg fog rendel-

tenni. Esetőleg a 2-dik és 3-dik pályadíjas mű is, ha a pályadíjas 3 vázlatban a fenkitűzött három feladat megoldást talált. Ugyancsak a magyar egyházi festészet emelése céljából a bizottság jutalomdíjakat tűz ki bibliai vagy szentegyháztörténeti tárgyú s egyáltalában oly irányú kész festményekre, melyek a vallásos érzület ébresztésére és fejlesztésére alkalmasak, és melyek itthon élő vagy külföldön tartózkodó magyar művészek által az utolsó év folyamában akár megrendelésre, akár megbízás nélkül készültek, és az országos képzőművészeti társulat 1880-ik évi tavaszi tárlatán a műcsarnokban kiállítva lesznek. A jutalomdíjak 3 rendbeliek: 500 és 200 forintból állók. A szerzők tulajdonjoga és rendelkezési szabadsága a jutalmazott művek irányában teljesen érintetlen marad.

— **Jótekonyság.** Nemesebb lelkű és tevékenyebb egyházfogadnokot alig képzelhetni, mint minőt az e tekintetben igen szerencsés Fogaras rom. kath. hitközsége tekintetes Max Tivadar — több rendjellel kitüntetett nyugalmazott kapitány — urban tisztelhet. De nemesak Fogaras hitközsége előtt tiszteletreméltó e nemes férfiú; őt kiválóan tiszteljük mi is, kik szerencsések vagyunk ezen jeles hazafit, kítőnő katonát, buzgó katolikus és nemesszívű emberbarátot személyesen is ismerni. De szolgáljanak inkább dus tettei a mondottak magyarázatául, mert ezek ugy is többet mondanak, mint amennyit szerény tollunk ecsetelhetne. A fogarasi iskola, templom és temető legvirágzóbb helyzetét többnyire csak Max T. ur lankadatlan fáradozásainak köszönheti, mert nevezett ur 1879-ben újból 1150 folyamodványt bocsátott ki a tág világba; minden irányban, hol csak embertársát szerető embereket vélt, kopogtattak az ő nyájas és meggyerő kérései az ajtókon, s ime a szentírás szavai beteljesedtek, mert megnyitották az ajtók és a szent célokra fillért kérőnek sok adatott. Max T. ur kérései folytán ugyanis a múlt évben 835 frt folyt be a nevezett intézetek javára. Ugyanezen buzgó tevékenységet évek óta gyakorolja Max T. ur, úgy, hogy az iskola számára már 9686 frt 54¹/₂ krnyi tőkét gyűjtögetett. Nevezetes még azon kegyelet is, melyet ugy Max T. ur, valamint az általa felbuzdított más nemeslelkű polgárok a r. k. temető diszítése iránt tanusítanak, s végre nem szabad említés nélkül hagyni azon szokásba vett jótekonyságot, mely szerint a fogarasi állomási cs. kir. parancsnok mélt. Arescovits Ferencz ur évenként szegény iskolásgyereket jelentékeny mérvben segíylez. Így az idén 13 szegény iskolagyermeket téli jó lábbalival kegyeskedett ellátni és hozzá még a szükséges tankönyveket is adni.

— **Halálozás.** K. Papp Miklós a „Magyar Polgár” szerkesztője f. febr. hó 12-én elhunyt. A szerkesztőség következő gyászjelentést adta ki: A „Magyar Polgár” szerkesztősége mély bánattal tudatja, hogy K. Papp Miklós 42 éves korában folyó hó 12-én délután 3 órakor meghalt. Nyugodjék békével! Kolozsvár,

1880. febr. 12. — A gyászeset általános részvétérzést keltett. Temetése febr. 15-én nagy részvétel mellett történt. A temetési szertartást dr. Éltes Károly kanonok és igazgatótanácsi előadó végezte. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Templomrablás.** A sinfalvi kisdud templomba múlt héten galád tolvajok — az ablakon áttörve — berontottak és az oltári szőnyegek kivül még néhány más csekélyebb értékű tárgyat elidegenitettek.

— **A világ vége.** Nostradamus a világ végéről szóló jóslatai közt található a következő is: Quand Georges Dieu crucifera, Que Marc le ressuscitera, Et que Saint Jean le portera — La fin du monde arrivera. Naptári adatok szerint e rejtélyes szavak így értelmezendők: — „Azon évben, midőn nagypéntek szent György napjára, tulajdonképen az azt megelőző napra, április 23-ra esik, a husvét szent Márkus napjára, vagyis április 25-re és az urnapja keresztelő szent János napjára, — ezen évben lesz vége a világnak.” A naptár tanúsága szerint mindezen feltételek az 1886. évben esnek össze s e szerint az általános pusztulásnak ideje ekkor állna be. Ha ezen jóslat beteljesedik, akkor alapos remény van arra is, hogy a keleti kérdés végleges megoldása nem fog sokáig húzódni.

— **Pályázat.** D. a J. Kr.! Sz. 462. A csik-menasági rom. kath. segédtanítói állomásra folyó év márcziushó 1-ig terjedő pályázat hirdettetik. Az állomással a következő járandóságok vannak összekötve: 1. Szabad szállás és veteményes kert. 2. Ősz-gabona 30 kalangya. 3. Tavasz-gabona 55 kalangya. 4. Oszpora 3 frt o. é. 5. Harangozói díj és stola 15 frt o. é. 6. A község pénztárából 50 frt o. é. Pályázni kívánók — kiknek a magyar nyelvben teljesen jártasoknak kell lenniök — felhivatnak, hogy keresztlevéllel, kántortanítói oklevéllel s egyéb bizonyítványokkal fölszerelt pályázati folyamodványaikat a fönkitett határidő alatt a csik-menasági rom. kath. plebániai hivatalhoz nyújtsák be. Károlyfehérvárt. 1880. évi február 12-én.

— **Pályázat.** A küküllő-keményfalvi (anyaegyház Zetelaka) r. kath. főkegyházközségben a kántortanítói állomásra f. év és hó 29-ig bezárólag pályázat hirdettetik. Évi javadalom: 1. 40 kalangya rozs. 2. 40 kalangya zabkepe. 3. 20 frt o. é. készpénz a községtől. 4. 21 frt o. é. államkölesőni kamat. 5. 20 frt o. é. egy más pénzalapból. 6. 30 szekér kemény tűzifa. 7. 5 szekér szénát termő kaszáló évenként. 8. Egy jó állapotban levő veteményes kert. 9. Stola-jövedék 6 frt o. é. 10. Csinos lak, pincze s jó karban álló gazdasági épületekkel ellátva. 11. 1—1 köblös töröküzartermő szántó évenként. Pályázni ohajtók folyamodványaikat erkölcsösi, kántori és tanképzési bizonyítványaikkal együtt, vagy ha már alkalmazvák, gyakorlottságukról is szóló tanúsítványaikat alólirotthoz f. év és hó 29-ig betérjeszteni siessenek. Zetelakán, 1880. febr. 10-én. Andrásy József, kerületi alesperes-plebános és iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott Klüger B.-nál, a püsp. lyc. gyorssajtóján, Gyulafehérvárt.